

OKSANA SAVENKO
Zhytomyr

EASTER ALLUSIONS IN THE SERMONS OF KYRYLO TUROVSKYI

The article deals with the Easter sermons of preacher XIIIth century Kyrylo Turovskyi. It was found that in his homilite he relied on the tradition of the New Testament in the image of the Resurrection; he used the apocryphal legends.

Key words: Easter, sermon, the gospel, allusion, paraphrase.

ОКСАНА САВЕНКО
г. Житомир

ВОСКРЕСЕНСКИЕ АЛЛЮЗИИ В ПРОПОВЕДЯХ КИРИЛЛА ТУРОВСКОГО

В статье рассмотрены воскресенские проповеди древнеукраинского проповедника Кирилла Туровского. Установлено, что в своих гомилиях он полагался на новозаветную традицию в изображении Воскресения Христового, а также использовал апокрифические легенды.

Ключевые слова: Воскресение, проповедь, Евангелие, аллюзия, перифраз.

Стаття надійшла до редколегії 09.03.2016

УДК 82.09:82-32

ОЛЬГА СИТНИК
м. Хмельницький
olyasyt@ukr.net

МАЛА ПРОЗА В. ФОЛКНЕРА ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВОГО ДИСКУРСУ

Стаття присвячена дослідженню феномену малої прози В. Фолкнера як об'єкта наукового дискурсу. Простежено і проаналізовано провідні тенденції сприйняття новелістичної спадщини письменника від прижиттєвої критики до сьогодення. Констатується, що, попри широкий інтерес до постаті В. Фолкнера та його художньо-естетичного доробку, відчутний дефіцит робіт узагальнювального плану щодо новелістичної поетики автора.

Ключові слова: мала проза, новела, дослідження, творчість.

Художня спадщина Вільяма Фолкнера постійно перебуває у фокусі уваги літературознавців. Щорічно проводяться наукові конференції, присвячені творчості письменника; у мережі Інтернет функціонують спеціальні сайти під орудою авторитетних наукових центрів, таких як Центр із вивчення Південної культури в університеті Міссисіпі, Центр фолкнерівських досліджень Південно-східного університету штату Міссурі та ін. В американістиці на сьогоднішній день склалася окрема наукова галузь – фолкнерознавство, що налічує сотні монографій, наукових збірок і матеріалів конференцій, тисячі статей. Сучасна «фолкнеріана» є настільки обсяжною, що її повномасштабний огляд навряд

чи можливий у межах дисертації, тому варто зупинитися лише на тих дослідженнях, що мають найбільш істотне значення для осягнення сутності Фолкнерового внеску у світову літературу.

В оглядах «фолкнеріани» неодноразово висловлювалася думка, що не втратила актуальності й зараз, про розмаїття підходів до творчості автора «Шуму і люті». Проблематика фолкнерівських конференцій і семінарів, монографії й статті провідних американських і європейських фахівців, як відзначає М. Вінчелл у критичному огляді під симптоматичним заголовком «Фолкнерівські війни», засвідчують невичерпність дослідницьких сюжетів і демонструють реальні можливості

для кожного дослідника долучитися до розширення уявлень про художні досягнення Фолкнера [3, 285].

На тлі колосального обсягу фолкнерознавства залишаються значущими дослідження «патріархів» американського літературознавства. Це, зокрема, праці К. Брукса, представника «нової критики»; Дж. Блотнера, автора фундаментальної біографії Фолкнера; Г. Блума, одного з лідерів західного деконструктивізму; М. Каулі, найвідомішого американського критика і безпосереднього учасника літературного життя США 1920–60-х рр.; відомих фолкнерознавців Д. Фаулер, М. Бекмана, В. Бека, К. Зінка та ін.

Помітним досягненням фолкнерознавства II пол. XX ст. стала низка літературно-критичних збірок, в яких визначалося місце письменника в новітньому літературному процесі. Це збірки «Вільям Фолкнер: два десятиліття критики», «Вільям Фолкнер: три десятиліття критики» (укладачі – О. Вікері і Ф. Дж. Хоффман) і «Фолкнер: збірка критичних статей» (укладачі – Р. П. Уоррен і Дж. К. Ролінг), в які було включено краще з написаного про Фолкнера.

Наприкінці XX ст. спектр методів дослідження творчості письменника помітно розширюється, зокрема, за рахунок численних психоаналітичних студій, інтертекстуальних і компаративних практик, наратологічного підходу. На цьому тлі симптоматичним є повернення до проблеми модернізму в творчості Фолкнера, про що свідчать монографії Р. Мореланд «Фолкнер і модернізм», Д. Сингала «Фолкнер: становлення модерніста». Хоча переважна увага в них приділена романам письменника, однак указується також на модерністські пошуки автора у сфері малої прози.

Остання складає важливу й невід'ємну складову творчості Фолкнера. Продовжуючи традиції американської новелістики, що розвивалися в творчості В. Ірвінга, Е. А. По, Н. Готорна в XIX ст., М. Твена і С. Крейна на межі сторіч, Ш. Андерсона у XX ст., письменник водночас виробляє власну манеру новелістичної оповіді. Новелістика Фолкнера користувалася у читача не меншою популярністю, ніж його романи, і його оповідання ставилися багатьма критиками й літературознавцями в

один ряд із творами великої форми. Не випадково відомий англійський дослідник В. Аллен, визначаючи місце Фолкнера в американській літературі, рівною мірою високо оцінював і його романи, і його оповідання, підкресливши, що геній письменника виявляється і в тому, і в іншому жанрі, незважаючи на всю ускладненість виробленого ним стилю: «Впродовж останніх тридцяти років поняття «Південної традиції» в американській літературі пов'язувалося, в першу чергу, з ім'ям Вільяма Фолкнера, у романах і оповіданнях якого найорганічніше поєднується відчуття минулого і проблеми сучасності» [1, 292].

Прикметно, що письменник, який відрізнявся особливою об'єктивністю й вимогливістю оцінок стосовно власної творчості, детально аналізував свої твори в численних виступах, листах, статтях і вибудував прозору ієрархію найважливіших для нього жанрів. І хоча відоме інтерв'ю Фолкнера з Джин Стайн 1956 р., де він дає оцінку різним жанрам у своїх художньо-естетичних уподобаннях, не позбавлене певної частки автоіронії, ставлення автора до малої прози виглядає достатньо серйозним: «Сам я поет, що не відбувся. Можливо, кожен романіст спочатку пробує себе в поезії і, переконавшись, що йому це не піддається, береться за оповідання, яке за своєю формою стоїть на другому місці після поезії. І, тільки переконавшись, що і це йому не під силу, береться за роман» [1, 227]. До цього слід додати і чинник надзвичайної пластичності фолкнерівської малої прози, що органічно входила складовою частиною в його більші твори і на певному етапі ставала свого роду експериментальним полем, на якому створювалися прообрази його майбутніх романів. Зокрема, таке можна сказати про неопубліковане за життя письменника оповідання «Еванджеліна», з якого «виріс» роман «Авессалом, Авессалом!», фрагмент «Отець Аврам», що дав поштовх появі роману «Сільце» та ін.

Фолкнер писав оповідання з початку 1920-х рр. (якщо мати на увазі його перші спроби), а особливо часто звертався до цього жанру в 1930-ті рр. У середині десятиліття письменник здобуває репутацію майстра жанру. Він не тільки регулярно друкується в провідних літературно-художніх журналах США,

але й випускає дві збірки оповідань («Ці тринадцять» і «Доктор Мартино та інші оповідання») і ще дві книжки, в яких поєднано ознаки збірки оповідань і повістей, новелістичного циклу і роману («Неподолані» й «Дикі пальми»). У цей же період автор пише романи «Святилище», «Серпневе світло», «Авессалом, Авессалом!», «Пілон» і «Сільце», де його досвід новеліста знаходить нове застосування як на рівні окремих частин і фрагментів, так і в загальній художній системі твору. Формування особливої оповідної стратегії, апробованої Фолкнером у циклах оповідань і збірках цього періоду, накладає відбиток на всю прозу письменника цього й подальшого десятиліття.

Мала проза Фолкнера, навіть урахувавши її включення в багатоаспектні дослідження спадщини письменника, досі залишається на літературознавчій периферії. Переважна увага завжди приділялася його романам, натомість новелістика у «фолкнеріані» займала порівняно невеликий сегмент. Увесь корпус досліджень, дотичний до цієї проблематики, можна умовно розподілити на дві основні групи: 1) узагальнювальні праці з малої прози Фолкнера і 2) праці, що порушують питання спеціального характеру.

Серед перших слід виділити низку помітних збірок і монографій: художню своєрідність новелістики письменника, насамперед, відтворення одних і тих самих сюжетів в оповіданнях і романах, досліджував у своїй книжці на початку 1960-х Е. Холмс. Окремі спроби визначити загальні контури новелістики Фолкнера були зроблені в 1980–1990 рр., зокрема, на конференціях «Фолкнер і оповідання» і «Мала проза Вільяма Фолкнера», в монографіях «Оповідання Вільяма Фолкнера» Д. Б. Карозерса і «Мала проза Фолкнера» Д. Фергюсона, у «Путівнику до оповідань Вільяма Фолкнера» Д. Б. Джоунса. Інший дослідницький підхід наявний у монографії Д. Кайка, присвяченій аналізу збірки «Зійди, Мойсей»; особливості цієї ж книжки аналізовано в збірці статей, укладеній Л. Вагнер-Мартин.

На особливу увагу заслуговують праці норвезького дослідника Х. Х. Скея, який із другої половини 1970-х рр. цілеспрямовано займається аналізом новелістики Фолкнера.

Результатом його студій стала монографія, що містить аналіз новелістики митця з 1919 по 1962 рр. Закономірним продовженням цієї праці є наступне дослідження літературознавця, мета якого – показати, як досвід Фолкнера-романіста вплинув на манеру і стиль Фолкнера – автора оповідань. Повномасштабний аналіз новелістики письменника перетворив ученого на одного з провідних фахівців із цієї проблеми, і хоча в подальшому робіт аналогічного рівня він не видавав, вихід у 1997 р. за його редакцією книги «Інтерпретація кращих оповідань Фолкнера» підтверджує заслужено високу репутацію цього дослідника.

Другу групу праць складають статті й розвідки з окремих проблем фолкнерівської новелістики. Серед них виділяється стаття Дж. Карозерса, яка позначила нові напрями у вивченні малої прози письменника, що й було реалізовано у згодом опублікованій монографії цього автора. Крім того, літературознавці аналізували окремі оповідання письменника, перш за все «Палій» і «Троянда для Емілі», включені до програм із вивчення літератури більшості американських і західноєвропейських університетів.

Вивчення новелістики Фолкнера в українському й російському літературознавстві розпочалося з моменту перших публікацій перекладів новел письменника. Ця проблема була сформульована в статті І. О. Кашкіна «Фолкнер-оповідач», що входила до видання збірки оповідань письменника російською мовою 1956 р. [2, 162–178]. Оповідання Фолкнера аналізувалися і в загальному контексті вивчення американської новелістики в дисертації й монографії В. І. Оленьової, але об'єктом спеціального дослідження при цьому не ставали. Певний етап в осмисленні новелістики Фолкнера як художнього явища настає з появою статей Д. В. Затонського і О. М. Зверева, які аналізували феномен «Фолкнера-новеліста» і підкреслювали нерозривний зв'язок фолкнерівських оповідань із великою прозою письменника.

Низка праць була присвячена спеціальним питанням новелістики Фолкнера: так, у дисертації М. С. Данелія здійснювався порівняльний аналіз психологічної новели у творчості В. Фолкнера і Т. Вулфа; у працях

О. Ю. Тангян робилася спроба простежити процес синтезу жанрів оповідання і роману в художній практиці письменника; в дисертації М. Ю. Асаніної спеціальний розділ був присвячений особливостям «сміхового слова» в оповіданнях письменника на межі 1920–1930 рр.; у статтях І. В. Развінової досліджувалося співвідношення вічного і соціально-історичного в оповіданні «Давні люди», розглядався процес становлення особи в «Неподоланих» тощо.

У такий спосіб, можна говорити про розмаїття дослідницьких підходів, методів і ракурсів у фолкнерознавстві. Окрему галузь у ньому становить вивчення новелістики письменника, яка, порівняно з іншими сферами спадщини Фолкнера, залишається мало дослідженою. Дослідниками пропонувалися різноманітні інтерпретації малих текстів автора – від пошуку гендерних особливостей чи етнічного колориту до виявлення навмисних стилістичних погрішностей і специфічних засобів художнього вираження. Тим не менше досі відчутний дефіцит робіт узагальнювального

плану щодо поетики Фолкнера-новеліста, а також праць, у яких аналізувалася б своєрідність психологізму його малої прози. Бракує у «фолкнеріані» також досліджень малої прози у порівняльно-типологічному аспекті й у контексті загальних тенденцій розвитку американської і світової новелістики ХХ ст. Такий підхід відкриває перспективи для більш глибокого осягнення художнього задуму письменника і його реалізації, дозволяє показати особливості Фолкнера-новеліста на тлі його творчості, дає можливість визначити вплив письменника на американську новелістику подальших десятиліть.

Список використаних джерел

1. Аллен У. Традиция и мечта: Критический обзор английской и американской прозы с 20-х годов до сегодняшнего дня / Уолтер Аллен. — М.: Прогресс, 1970. — 424 с.
2. Кашкин И. Фолкнер-рассказчик / И. Кашкин // Фолкнер У. Семь рассказов. — М.: Иностран. лит., 1956. — С. 162—178.
3. Winchell M. R. The Faulkner Wars / Mark Royden Winchell // Sewanee Review. — 2000. — № 108—2. — P. 284—292.

ОЛГА СИТНИК
Khmelnytskyi

W. FAULKNER'S SHORT FICTION AS AN OBJECT OF SCIENTIFIC DISCOURSE

The article is dedicated to the research of the phenomenon of Faulkner's short fiction as an object of scientific discourse. The leading tendencies in contemporary and modern critical reception of the author's short stories are traced and analyzed. It is also stated that in spite of the great interest to artist himself and his literary heritage peculiarly there is a gap in the field of general studies of the author's short stories poetics.

Key words: short fiction, short story, research, literary heritage.

ОЛЬГА СИТНИК
г. Хмельницкий

МАЛАЯ ПРОЗА У. ФОЛКНЕРА КАК ОБЪЕКТ НАУЧНОГО ДИСКУРСА

Статья посвящена исследованию феномена малой прозы У. Фолкнера как объекта научного дискурса. Прослежены и проанализированы ведущие тенденции восприятия новеллистического наследия писателя от прижизненной критики до современности. Констатируется, что, невзирая на широкий интерес к личности У. Фолкнера, а также к его художественно-эстетическому наследию, ощутим дефицит работ обобщающего плана по вопросам новеллистической поэтики автора.

Ключевые слова: малая проза, новелла, исследование, творчество.

Стаття надійшла до редколегії 03.04.2016